Iš tamsos į šviesą

Albinas BATAVIČIUS

Lietuvių tauta, nuo seno garsėjusi savo ištverme ir karingumu, 1795 m. po trečiojo Žečpospolitos padalijimo ilgam pateko į Rusijos globą. Prasidėjo lietuvių tautos naikinimas, kuris su pertrūkiais tęsėsi iki Lietuvos valstybingumo atkūrimo 1990 m. kovo 11 dieną. Tai, kad rusinimo politika carui priklausančiose teritorijose buvo vykdoma planingai, rodo kultūros leidinyje „Sietynas“ (2 laida, t. 7, Vilnius, 1990, p. 203) išspausdintas dar Petro I laikų dokumentas (testamentas). Jame – 14 skyrių. Čia rašoma, kaip Rusija turi užkariauti Europą. Rekomenduojama laikytis dar graikų bei romėnų laikais taikytos praktikos – užkariaujamas tautas kiršinti, skaidyti, naudotis jų nesutarimais. Rašoma, kad Rusija esanti jaunesnė už senąsias Europos tautas, pastarosios nebegalinčios vienos gyvuoti ir Rusija turinti jas gelbėti nuo pražūties. Toks veiklos planas turėjo būti taikomas Baltijos, Juodosios jūros šalyse, Turkijoje, Persijoje ir kt.

Nors abiejose Nemuno pusėse ilgus metus bandyta caro valdžioje esančias tautas mokyti „geresnių, europietiškesnių“ kalbų, mes atsilaikėme.

Vokiškos kilmės buvusi Jekaterina II, perversmo dėka tapusi Rusijos imperatoriene, kreipėsi į tuomet garsų prancūzų rašytoją, dramaturgą Volterą, prašydama patarimo, kaip greičiau nutautinti Pabaltijį. Volteras, anot karaliaus Fridricho, nuostabių gabumų, bet niekingos sielos žmogus, pataręs, kad jas reikia nugirdyti. Tada ir prasidėjo spirito varyklų, bravorų, karčemų bei įvairiausio tipo smuklių, kurių baudžiavos laikais Lietuvoje buvo galima pamatyti beveik prie kiekvieno stambesnio kaimo kryžkelės, klestėjimo laikai. Ne išimtis ir Tauragės apskritis. Tai liudija išlikęs Tauragės apskrities valdybos ir Švietimo komisijos kreipimasis į Tauragės miesto ir apskrities gyventojus.

Tauragės šviesuomenei buvo žinoma, kad jų apskrityje veikia 78 karčemos, į kurias suplaukia daugiau kaip 9 milijonai auksinų, ir tik 72 pradžios mokyklos, kurioms skirta 864 tūkstančiai auksinų.

Į kovą su girtavimu visų šviesuolių priekyje tais laikais stojo Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Šio vyskupo ir jo bendraminčių iniciatyva visoje Lietuvoje veiklą išplėtojo blaivybės draugijos, buvo imtasi kitų priemonių girtavimui įveikti. Dabartinio Tauragės rajono Žygaičių mietelyje tada buvo uždarytos dvi karčemos.

XIX a. II p. – XX a. pr. Tauragės apskrityje tai vienur, tai kitur atsirado nauji ir atgijo seni kultūros ir švietimo židiniai, plėtėsi pradžios mokyklų tinklas. Tokios mokyklos duris atvėrė ir Eržvilko valsčiuje. Čia mokykla veikė nuo 1863 m., Kovaliuose – nuo 1918 m., Pašaltuonyje – nuo 1919 metų.

Batakiuose, miestelyje kurio apylinkėse yra vykę vieni pirmųjų žemaičių susirėmimų su kryžiuočiais, kur stovėjo Aukaimio pilis (P. Dusburgo kronikoje minima 1285 m.), 1880 m. veikė net dvi karčemos, o pradžios mokykla atidaryta tik 1918 m., Šakviečio gyvenvietėje – 1919 metais. 1863 m. Žygaičiuose, padedant M. Valančiui, įsteigta valdiška pradžios mokykla, Skiržemėje – 1912 m., Balčiuose –1913 m., Margiškėse – 1919 metais. Skaudvilėje apie 1820 m. veikė mokykla, kurioje buvo mokoma vokiečių kalba. 1863 m., po baudžiavos panaikinimo, čia įsteigta ir rusiška pradžios mokykla. Adakave mokykla pradėjo veikti 1908 metais. Gaurės parapijoje pradžios mokykla veikė jau apie 1650-uosius metus. Tada joje mokėsi penki vaikai. Tauragės pradinė mokykla atidaryta apie 1507-uosius metus. 1868 m. prie Tauragės evangelikų liuteronų parapijos veikė septynios parapijinės mokyklos. 1913 m. Lietuvoje iš viso veikė 875 pradžios mokyklos, jose mokėsi 51 221 mokinys. 1918 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, švietimui valdžia skyrė ypatingą dėmesį. 1919 m. Lietuvoje jau veikė 1 036, 1922 m. – 1 650, 1924 m. – 2 002 pradžios mokyklos, jose buvo labai išaugęs mokinių ir mokytojų skaičius. 1919 m. spalio 21 d. Tauragės apskrities pradedamųjų mokyklų instruktoriui adresuotame rašte pranešama, kad Tauragės apskrities mokyklų reikalams rugsėjo mėnesiui asignuota 30 000 auksinų, skirtų mokytojų algoms, 1 000 auksinų instruktoriui ir 300 auksinų raštinės išlaidoms. Raštą pasirašė Pradžios mokslo departamento direktorius J. Vokietaitis. 1921 m. Tauragės apskrityje veikė 66, o 1923 m. – 111 pradžios mokyklų. 1922 m. gruodžio mėnesio mokytojų, kuriems buvo mokamas atlyginimas už darbą, sąraše – 135 pavardės.

Taip pamažu Lietuva ir lietuviai atsitiesė.

2004 m. kovo 31 d. Tauragės rajono tarybos sprendimu Nr.1-447 patvirtintame Tauragės rajono mokyklų tinklo pertvarkos plane nurodyta, kad 2002–2003 mokslo metais rajono bendrojo lavinimo mokyklose mokėsi daugiau negu 9 tūkstančiai vaikų.

2010 m. Tauragės rajone veikė 4 gimnazijos: Tauragės „Versmės“, Žalgirių, Skaudvilės ir Žygaičių (su jos skyriumi Aukštupių kaime). Tauragėje papildomai dar veikė 4 pagrindinės mokyklos: „Aušros“, Jovarų (su skyriumi Dacijonų kaime), Martyno Mažvydo bei „Šaltinio“. Tauragėje gabius, talentingus vaikus ugdo ir muzikos mokyklos pedagogai. Mieste veikia Vaikų ir jaunių sporto mokykla, Moksleivių kūrybos centras bei Suaugusiųjų mokymo centras. Mieste yra Vaikų reabilitacijos centras-mokykla „Pušelė“. Ikimokyklinio amžiaus vaikai mieste lanko lopšelius-darželius „Ąžuoliukas“, „Kodėlčius“, „Žvaigždutė“.

Batakių miestelis turi vidurinę mokyklą. Kitose rajono seniūnijose dar veikia 8 pagrindinės mokyklos. Jos yra Adakave, Baltrušaičiuose, Gaurėje (turi skyrių Eičių kaime), Lauksargiuose, Lomiuose (turi skyrių Šakviečio kaime), Pagramantyje (turi skyrių Sungailiškių kaime), Sartininkuose, Tarailiuose (turi skyrius Taurų bei Dapkiškių (Pilaitės) kaimuose). Tarailiuose veikia ir ikimokyklinės ugdymo grupės, Skaudvilės miestelyje – specialioji mokykla.